

ZYGMUNT GŁOWACKI, JANUSZ KRECHOWSKI, MICHAŁ FALKOWSKI

GATUNKI RODZAJU *TARAXACUM* MIASTA SIEDLCE

Z Zakładu Botaniki
Akademii Podlaskiej w Siedlcach

ABSTRACT. The list of 38 *Taraxacum* species noted in Siedlce city is presented in the paper. Occurrence frequency and state of endangerment of particular taxa are also given.

Key words: *Taraxacum*, occurrence frequency, Siedlce, eastern Poland

Wstęp

W badaniach nad florą synantropijną miast Polski nie podejmowano dotąd problemu udziału w niej drobnych taksonów z rodzaju *Taraxacum*. Autorzy niniejszej pracy podjęli próbę wykazania różnorodności gatunków, należących głównie do sekcji *Ruderalia*, we florze miasta Siedlce.

Pionierami badań nad drobnymi gatunkami rodzaju *Taraxacum* byli: Jordan (połowa XIX w.) oraz skandynawscy naukowcy – Raunkiaer, Dahlstedt, Lindberg, Palmgren, Haglund, prowadzący badania w pierwszej połowie XX wieku.

Do dzisiaj rodzaj ten dostarcza licznych problemów taksonomicznych. Wynika to z olbrzymiej ilości opisanych gatunków, jak również ze znacznej zmienności fenotypowej w obrębie gatunku, zależnej od czynników środowiska, np.: oświetlenia, siedliska oraz okresu rozwoju.

Badania nad florą drobnych gatunków mniszków Polski, ograniczone głównie do okolic Krakowa, podjęto stosunkowo niedawno (**Malecka** 1970, 1972, **Tacik** 1980). Na szerszą skalę badania nad rozmieszczeniem drobnych gatunków rodzaju *Taraxacum* w Polsce prowadzone są obecnie w Zakładzie Botaniki Akademii Podlaskiej w Siedlcach (**Głowacki i in.** 1998, **Białasz i Głowacki** 1999, **Głowacki i Øllgaard** 1999, **Øllgaard i in.** 2000).

Teren badań

W podziale geobotanicznym Polski (**Matuszkiewicz** 1993) miasto Siedlce należy do Poddziału Mazowieckiego, Krainy Południowomazowiecko-Podlaskiej, Podkrainy Południowopodlaskiej, Okręgu i Podokręgu Siedleckiego.

W podziale fizyczno-geograficznym Polski (**Kondracki** 1977) miasto leży w makroregionie Nizina Południowopodlaska, mezoregionie Wysoczyzna Siedlecka.

Całkowita powierzchnia miasta Siedlce wynosi 3187 ha. Duża część miasta zachowała dotąd rolniczy charakter – na użytki rolne przypada 1344 ha (41% powierzchni miasta).

Zbiór i oznaczanie materiału

Materiał zbierano w latach 1995-2000. Optymalny okres zbioru to początek kwitnienia, przypadający na koniec kwietnia-połowę maja. Okazy powinny być wycinane poniżej podstawy rozetki liściowej, za pomocą noża. Z wyrosniętych egzemplarzy należy usunąć nadmiar liści, pozostawiając około 10, i rozłożyć tak, aby liście nie zachodziły na siebie. Konieczne jest zasuszenie okazów w sposób umożliwiający zachowanie się naturalnych barw. Warunek ten można spełnić podczas szybkiego suszenia za pomocą sztucznego źródła ciepła, w temperaturze nie przekraczającej 40°C.

Niezależnie od danych dotyczących miejsca zebrania okazu, warto zanotować cechy trudne do precyzyjnego określenia w materiale zielnikowym:

- kolor ogonka liściowego liści zewnętrznych i wewnętrznych,
- obecność plam na liściach, obrzeżenie interlobii,
- pozycję zewnętrznych łusek okrywy,
- wymiary zewnętrznych łusek okrywy,
- średnicę koszyczka,
- kolor prążków na zewnętrznych kwiatach języczkowych,
- kolor znamion.

W przypadku zbierania okazów *Taraxacum* sect. *Palustria* i *Erythrosperma* pożądane jest, aby materiał zawierał zarówno okazy kwitnące, jak i owocujące.

Największą trafność oznaczeń można osiągnąć, dysponując świeżym materiałem. Efekty późniejszej pracy nad okazami zielnikowym zależą w dużym stopniu od jakości ich zasuszenia. Dużą pomocą przy oznaczaniu może być klucz i opisy zawarte w publikacji **Dudmana i Richardsa** (1997) oraz komputerowy program do oznaczania gatunków rodzaju *Taraxacum* – „Tardet”.

Konieczne jest również zgromadzenie jak największego zielnika porównawczego oraz ikonografii gatunków.

Wyniki

Na terenie miasta Siedlce stwierdzono dotychczas występowanie 38 gatunków z rodzaju *Taraxacum*, w tym 36 z sekcji *Ruderalia* Kirschner, H. Øllgaard & Štěpánek oraz po jednym z sekcji *Palustria* Dahlst i *Borea* Saltin. Na uwagę zasługuje obecność siedmiu gatunków rzadkich na terenie Niziny Południowopodlaskiej: *Taraxacum altissimum* H. Lindb., *T. baekiiforme* Sahlin, *T. inarmatum* M.P. Christ., *T. linguatum* Dahlst. ex M.P. Christ. & Wiinst., *T. planum* Raunk., *T. uncosum* G.E. Haglund, *T. violaceinervosum* Rail. oraz czterech gatunków narażonych na wyginięcie: *T. copidophyllum* Dahlst, *T. croceiflorum* Dahlst, *T. haematicum* Hagl. ex H. Øllgaard & Wittzel i *T. paucilobum* Hudziok (**Głowacki i in.** 2001).

Potwierdzono również obecność na terenie Siedlec dwóch gatunków nowych dla nauki: *Taraxacum glowackii* H. Øllgaard *ined.* i *T. podlachiacum* H. Øllgaard *ined.*

Najpospolitszymi gatunkami nie tylko na terenie Siedlec, ale na terenie całej Polski są: *Taraxacum ekmanii* Markl., *T. hemicyclum* G.E. Haglund oraz *T. amplum* Markl. Niewiele rzadsze gatunki to: *T. glowackii* H. Øllgaard *ined.*, *T. hepaticum* Rail., *T. latifordatum* Markl. i *T. oblongatum* Dahlst. (tab. 1).

Wszystkie materiały zielnikowe zostały zweryfikowane dzięki pomocy wybitnego specjalisty w dziedzinie rodzaju *Taraxacum* – Hansa Øllgaarda z Danii.

Tabela 1
Gatunki rodzaju *Taraxacum* miasta Siedlce, w kolejności alfabetycznej
Alphabetical list of species of genus *Taraxacum* of Siedlce city

Lp.	Gatunek Species	Sekcja Section	Częstość Frequency	Stopień zagrożenia State of en- dangerment
1	2	3	4	5
1	<i>T. acervatum</i> Rail.	<i>Ruderalia</i>	+	
2	<i>T. alatum</i> H. Lindb.	<i>Ruderalia</i>	++	
3	<i>T. altissimum</i> H. Lindb.	<i>Ruderalia</i>	+	R
4	<i>T. amplum</i> Markl.	<i>Ruderalia</i>	+++	
5	<i>T. ancistrolobum</i> Dahlst.	<i>Ruderalia</i>	++	
6	<i>T. baekiiforme</i> Sahlin	<i>Ruderalia</i>	+	R
7	<i>T. copidophyllum</i> Dahlst.	<i>Ruderalia</i>	+	V
8	<i>T. cordatum</i> Palmgr.	<i>Ruderalia</i>	+	
9	<i>T. croceiflorum</i> Dahlst.	<i>Ruderalia</i>	+	V
10	<i>T. cyanolepis</i> Dahlst.	<i>Ruderalia</i>	++	
11	<i>T. ekmanii</i> Markl.	<i>Ruderalia</i>	+++	
12	<i>T. exacutum</i> Markl.	<i>Ruderalia</i>	+	

Tabela 1 – cd.

1	2	3	4	5
13	<i>T. expallidiforme</i> Dahlst.	<i>Ruderalia</i>	++	
14	<i>T. guttigestans</i> H. Øllgaard	<i>Ruderalia</i>	+	
15	<i>T. glowackii</i> H. Øllgaard ined.	<i>Ruderalia</i>	+++	
16	<i>T. haematicum</i> Hagl. ex H. Øllgaard & Wittzell	<i>Ruderalia</i>	+	V
17	<i>T. hemicyclum</i> G.E. Haglund	<i>Ruderalia</i>	+++	
18	<i>T. hepaticum</i> Rail.	<i>Ruderalia</i>	+++	
19	<i>T. inarmatum</i> M.P. Christ.	<i>Ruderalia</i>	+	R
20	<i>T. interveniens</i> G.E. Haglund	<i>Ruderalia</i>	+	
21	<i>T. laticordatum</i> Markl.	<i>Ruderalia</i>	+++	
22	<i>T. leptoscelum</i> Sahlén ex H. Øllgaard	<i>Ruderalia</i>	+	R
23	<i>T. linguatum</i> Dahlst. ex M.P. Christ. & Wiinst.	<i>Ruderalia</i>	+	R
24	<i>T. linguatum</i> Markl.	<i>Ruderalia</i>	++	
25	<i>T. lojöense</i> auct. pol. non H. Lindb.	<i>Borea?</i>	+	
26	<i>T. macrolobum</i> Dahlst.	<i>Ruderalia</i>	+	
27	<i>T. oblongatum</i> Dahlst.	<i>Ruderalia</i>	+++	
28	<i>T. pallescens</i> Dahlst.	<i>Ruderalia</i>	+	
29	<i>T. paucilobum</i> Hudziok	<i>Palustria</i>	+	V
30	<i>T. planum</i> Raunk.	<i>Ruderalia</i>	+	R
31	<i>T. podlachiacum</i> H. Øllgaard ined.	<i>Ruderalia</i>	++	
32	<i>T. pulchrifolium</i> Markl.	<i>Ruderalia</i>	+	
33	<i>T. semiglobosum</i> H. Lindb.	<i>Ruderalia</i>	++	
34	<i>T. subglaucescens</i> Markl.	<i>Ruderalia</i>	+	
35	<i>T. subhuelphersianum</i> M.P. Christ.	<i>Ruderalia</i>	+	
36	<i>T. uncosum</i> G.E. Haglund	<i>Ruderalia</i>	+	R
37	<i>T. valens</i> Markl.	<i>Ruderalia</i>	+	
38	<i>T. violaceinervosum</i> Rail.	<i>Ruderalia</i>	+	R

V – gatunek narażony, R – gatunek rzadki na terenie Niziny Południowopodlaskiej, + – gatunek rzadki na terenie Siedlec, ++ – gatunek często spotykany na terenie Siedlec, +++ – gatunek pospolity na terenie Siedlec

V – vulnerable species, R – species rare in the Południowopodlaska Lowland, + – species rare in Siedlce city, ++ – species frequent in Siedlce city, +++ – species common in Siedlce city.

Literatura

- Białasz I.T., Głowacki Z.** (1999): Przyczynek do flory mniszków Poleskiego Parku Narodowego. *Fragm. Florist. Geobot. Ser. Polonica* 6: 5-13.
- Dudman A.A., Richards A.J.** (1997): *Dandelions of Great Britain and Ireland*. Botanical Society of the British Isles, London.
- Głowacki Z., Falkowski M., Krechowski J., Marciniuk J., Marciniuk P., Nowicka-Falkowska K., Wierzbka M.** (2001): Czerwona lista zagrożonych gatunków roślin naczyniowych Niziny Południowopodlaskiej. *Maszyn. Zakład Botaniki, Akademia Podlaska w Siedlcach*.
- Głowacki Z., Krechowski J., Øllgaard H.** (1998): *Taraxacum* excursion, Baltic Sea coast area N. of Gdynia, Poland, 8-9 May 1997. *Taraxacum* species list with comments. *Taraxacum Newslett.* 20: 14-17.
- Głowacki Z., Øllgaard H.** (1999): Taxa of *Taraxacum* (*Asteraceae*) in the Mazowsze and Podlasie regions (Poland). *Fragm. Florist. Geobot.* 44, 1: 49-57.
- Kondracki J.** (1977): *Regiony fizyczno-geograficzne Polski*. Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Malecka J.** (1970): Cyto-taxonomic studies in the genus *Taraxacum* section *Palustria* Dahlstedt. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* 13: 155-168.
- Malecka J.** (1972): Further cyto-taxonomic studies in the genus *Taraxacum* sect. *Palustria* Dahlstedt. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* 15: 113-126.
- Matuszkiewicz J.M.** (1993): *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne Polski*. Pr. Geogr. 158. PAN, Wrocław.
- Øllgaard H., Głowacki Z., Krechowski J.** (2000): Gatunki rodzaju *Taraxacum* (*Asteraceae*) w Polsce. Cz. 1. Pomorze, Mazowsze i Podlasie. *Fragm. Florist. Geobot.* 7: 5-62.
- Tacik T.** 1980. *Taraxacum* Wiggers, Mniszek (Dmuchawiec). W: *Flora Polska. Rośliny naczyniowe Polski i ziem ościennych* 14. Red. A. Jasiewicz. PWN, Warszawa: 7-199.

SPECIES OF GENUS *TARAXACUM* OF SIEDLCE CITY

S u m m a r y

The presence of 38 species of genus *Taraxacum*, belonging mainly to section *Ruderalia*, was noted in the borders of Siedlce city. The commonest species are: *Taraxacum ekmanii* Markl., *T. hemicyclum* G.E. Haglund and *T. amplum* Markl. Species belonging to the group of very rare taxa in the Południowopodlaska Lowland are: *Taraxacum altissimum* H. Lindb., *T. baeckiiforme* Sahlb., *T. inarmatum* M.P. Christ., *T. linguatum* Dahlst. ex M.P. Christ. & Wiinst., *T. planum* Raunk. em. H. Øllgaard, *T. uncosum* G.E. Haglund and *T. violaceinervosum* Rail. Occurrence of four vulnerable species: *T. copidophyllum* Dahlst., *T. croceiflorum* Dahlst., *T. haematicum* Hagl. ex H. Øllgaard & Wittzel and *T. paucilobum* Hudziok is also noteworthy.